

DODATEK D - Słownik pojęć zegarmistrzowskich

Przedstawiam poniżej słownik pojęć związanych z zegarmistrzostwem, z którymi zapoznanie dostarczy Wam zapewne, dodatkową wiedzę na temat zegarków i zegarmistrzostwa.

analogowy - zegarek pokazujący czas lub inną informację za pomocą tarczy i wskazówek.

antymagnetyczny - zegarek zabezpieczony przed wpływem magnetyzmu; powinien odpowiadać standardowi ISO.

aplikowane znaki godzinowe - wykonane z metalu, wypukłe cyfry lub znaki godzinowe przymocowane do tarczy klejem lub za pomocą sztyftów.

Art Deco - styl wzornictwa z lat 1920-1930.

automatyczny zegarek - zegarek mechaniczny ze sprężyną napędową nakręcaną za pomocą wahnika.

ażurowy mechanizm - mechanizm zegarka, w którym wszystkie jego części jak płyty, mosty, rotor itd., są powycinane wewnątrz, tworząc strukturę całkowicie przenikliwą dla wzroku. Pozostają jakby kontury poszczególnych elementów, a te nierzadko są bogato zdobione, czyniąc z mechanizmów szkieletowych dzieła sztuki. Produkcja zegarków szkieletowych datuje się od ok. 1930 r.

balans - regulator chodu o kolistym kształcie wykonujący ruch obrotowo-zwrotny pod wpływem siły napędowej mechanizmu chodu i włosa.

białe złoto - stop 24 karatowego złotego złota z niklem. Materiał używany do produkcji kopert luksusowych zegarków i bransolet.

centralna sekunda - wskazówka sekundnika umieszczona w centrum tarczy zegarka i sięgająca jej brzegu.

chronograf - zegarek z wbudowanym stoperem.

complication - zegarek posiadający więcej funkcji niż tylko pomiar czasu (np. budzik, fazy księżyca, wieczny kalendarz, wskaźnik rezerwy napędu, stoper, repetier). Określenie to używane jest zazwyczaj wyłącznie w odniesieniu do zegarków mechanicznych.

COSC - popularnie, certyfikat dokładności chodu zegarka, właściwie skrót nazwy szwajcarskiego instytutu testów chronometrycznych. Powołany w roku 1973, z siedzibą w La-Chaux-des-Fonds, jest uprawniony do przeprowadzania badań i wydawania świadectw wyjątkowej precyzji mechanizmów.

cyfrowy zegarek - zegarek pokazujący czas za pomocą cyfr wyświetlanych na ekranie ciekłokrystalicznym.

czopy - zakończenia osi.

datownik - okienka wskaźnika dnia miesiąca, a niekiedy miesiąca lub dnia tygodnia.

ebauche - określenie używane w odniesieniu do niekompletnych mechanizmów, nie posiadających wychwyty, balansu, włosa lub sprężyny napędowej.

ETA - największy szwajcarski producent mechanizmów zegarkowych należący do SWATCH GROUP, zaopatrujący ogromną większość wytwórców zegarków w gotowe mechanizmy lub tzw. ebauche - mechanizmy niekompletne, przygotowane do zainstalowania wychwyty, sprężyny głównej i osi balansu.

fazy księżyca - pokazywane są w okienku na tarczy zegarka.

FH - Federacja Stowarzyszeń Zegarmistrzowskich, wiodące stowarzyszenie handlowe zrzeszające szwajcarskich wytwórców zegarków.

filarki - słupki pomiędzy płytami mechanizmu.

fly-back hand (ang.) - w chronografach, wskazówka powracająca do pozycji zero czyli początku odliczania krótkich odcinków czasu. Przy funkcji odliczania wstecznego, wskazówka która osiągając koniec skali, powraca automatycznie do początku odliczania.

gasket (ang.) - uszczelka, zwykle kilka uszczelek zapewniających kopercie zegarka wodoszczelność.

giloszowanie - mechanicznie grawerowany, zawity ornament geometryczny, zazwyczaj na tarczy.

główka naciągowa - koronka - pokrętka osadzona na końcu wałka naciągowego, służąca do nakręcania zegarka i nastawiania wskazówek.

gold-plated (ang.) - oznaczenie wyrobu połączanego tzn. wykonanego z innego niż złoto materiału, zwykle ze stali nierdzewnej lub srebra i pokrytego później galwanicznie bardzo cienką warstwą złota.

Incabloc - system amortyzacji oraz ochrony, szczególnie osi balansu, przed wstrząsami.

index (ang.) - graficzna skala tarczy zegarka używana w zastępstwie klasycznej skali numerycznej.

jump hour (ang.) - wskazówka zegarka przemieszczająca się w godzinnych interwałach lub metoda odczytu godziny za pomocą systemu cyfrowego, polegająca na wyskalowaniu specjalnego dysku od 1 do 12, którego wskazania godzin odczytuje się w specjalnym oknie umieszczonym w tarczy zegarka. W początkach wieku wiele firm produkowało tego właśnie typu zegarki.

kaboszon - dekoracyjny kamień szlachetny osadzony w główce naciągowej.

kalendarz wieczny - mechanizm kalendarza przystosowujący się automatycznie do

zmiennej liczby dni w miesiącu oraz lat przestępnych. Zapewnia nieprzerwaną pracę aż do 28 lutego 2100 roku.

kaliber - określenie rozmiaru mechanizmu, zazwyczaj wyrażane w liniach paryskich (1 linia paryska=2,256 mm); często stosowane przez wytwórców zegarków jako symbol danego mechanizmu.

kamienie - stosowane jako łożyska w celu zmniejszenia zużycia w miejscach największego tarcia w mechanizmie. W zegarkach mechanicznych jest ich zazwyczaj 17-18. Dawniej używano naturalnych rubinów, obecnie stosuje się kamienie syntetyczne.

karat - miara zawartości czystego metalu szlachetnego w stopie. Czyste złoto ma 24 karaty. Złoto 18-karatowe jest najczęściej używane do produkcji najwyższej jakości kopert do zegarków.

koło wychwytowe - koło współpracujące z wychwytem; jego ruch obrotowy jest cyklicznie powstrzymywany przez wychwyt, a przerwy te zliczane są przez przekładnię mechanizmu chodu i zamieniane na wskazania czasu.

kontrolowany przez radio zegarek - zegarek kwarcowy odbierający sygnał radiowy transmitowany z dokładnego zegara atomowego i używający tego sygnału do korekty pokazywanego czasu.

kwarc - minerał, dwutlenek krzemu SiO_2 ; jego krystaliczna postać wykorzystywana jest do wykonywania rezonatorów kwarcowych drgających pod wpływem zmiennego pola elektrycznego od kilku tysięcy do kilku milionów razy na sekundę.

limitowana seria - ściśle określona seria zegarków danego typu, produkowanych zwykle dla upamiętnienia jakiegoś wydarzenia, potwierdzona certyfikatem limitacji, przeważnie od 20 do 1000 sztuk. Zegarki z limitowanych serii najlepszych manufaktur stanowią bardzo cenne ozdoby kolekcji.

linie paryskie - stosowane do określania rozmiaru mechanizmu mechanicznego, 1 linia paryska=2,256 mm.

luneta (ang. bezel) - ściśle rzecz ujmując, pierścień okalający szkło zegarka i mocowany do koperty. Współcześnie jest to często pierścień obrotowy, zawierający rozmaite skale, umożliwiające np. odczyt drugiej strefy czasowej, prędkości pojazdu, itd., w zależności od typu zegarka.

macica perłowa - materiał z naturalnej masy perłowej, służący do wykonywania kunsztownych zdobień. W zegarmistrzostwie używany do produkcji lub uszlachetnienia tarcz zegarków.

mostek - metalowy element szkieletu mechanizmu z otworami łożyskowymi, osadzony na płycie w dwóch miejscach, łożyskujący bębny napędowe i osie kół zębatych.

mystery watch (ang.) - przezroczysty zegarek, wyglądający tak, jakby nie było w nim mechanizmu.

nierdzewna stal - stal niklowo-chromowa, często z dodatkiem molibdenu, używana do produkcji kopert zegarków. Jest niezwykle odporna na zniszczenia mechaniczne i korozyjne, antyalergiczna i antymagnetyczna, lecz także bardzo trudna do obróbki mechanicznej.

okres - odstęp czasu pomiędzy dwoma kolejnymi identycznymi fazami ruchu wahadła zwanymi wahnięciami (mierzonymi od jednego skrajnego wychylenia do drugiego).

oś - zegarmistrzowskie określenie wałka z osadzonym na nim zębatym kółkiem i zębnikiem.

oś balansu - wałek, na którym osadzony jest balans.

palety - występy kotwicy wychwyty współpracujące bezpośrednio z zębami koła wychwytyowego.

pierścień godzinowy (ramka szkiełka) - podziałka godzinowa malowana na tarczy lub nakładana i grawerowana.

przekładnia chodu - kilkustopniowa przekładnia przyśpieszająca (od koła minutowego do zębniaka koła wychwytyowego), przekazuje energię regulatorowi i zlicza jego wahnięcia lub obroty.

przekładnia - mechanizm przenoszący ruch obrotowy między dwiema osiami ze zwiększoną lub zmniejszoną prędkością.

przykręcana (hermetyczna) główka naciągowa - główka naciągowa ściśle przylegająca do koperty, dzięki czemu nie pozwala na przenikanie wilgoci i kurzu do wnętrza zegarka.

PVD gold - pokrywanie złotem w procesie napyłania próżniowego.

repetier - mechanizm umożliwiający zegarowi powtórzenie biciem aktualnej godziny lub kwadransa.

roskopfa zegarek - zegarek mechaniczny o uproszczonej konstrukcji wynaleziony przez G.F. Roskopfa w roku 1866, pierwszy tani zegarek.

różowe złoto - 24-karatowe żółte złoto z domieszką miedzi, popularny surowiec, z uwagi na ciekawy kolor, do produkcji kopert i bransoletek luksusowych zegarków.

shock-resistant (wstrząsoodporny) - zegarek może zostać uznany za odporny na wstrząsy, jeżeli po upadku na twardą powierzchnię z wysokości 1 m nie zatrzyma się lub jeżeliienne tempo jego chodu nie zmieni się o więcej niż 60 sekund.

skeleton watch (zegarek) - zegarek, w którym większość elementów tarczy, z wyjątkiem pierścienia godzinowego, usunięto, aby widoczny był mechanizm zegarka. Często w zegarku szkieletowym również wieczko wykonane jest z przezroczystego materiału.

solor-powered - zegarek napędzany energią słoneczną.

split-second (ang.) - typ chronografu z podwójną wskazówką stopera, służącą do dokonywania pomiarów międzyczasów. w praktyce, po uruchomieniu stopera obie wskazówki przemieszczają się wokół tarczy razem, jednakże w dowolnym momencie można zatrzymać jedną z nich nie przerywając biegu drugiej. Po odczytaniu międzyczasu i zwolnieniu zatrzymanej wskazówki, dogania ona tę która pozostała w ruchu, kontynuując pomiar.

sprężyna napędowa - twarda i elastyczna taśma metalowa gromadząca energię potencjalną przez nawinięcie na wałek, stanowi siłę napędową przekładni chodu mechanizmu zegarowego.

sterlingowe srebro - srebro próby 925 używane w zegarmistrzostwie do produkcji kopert. Współcześnie rzadko stosowane z uwagi na swą podatność na patynowanie. Z reguły, jeśli służy za materiał do produkcji, podlega późniejszemu złoceniu.

Swiss made - określenie, którego używanie regulowane jest przez prawo szwajcarskie. Można je stosować tylko w przypadku zegarków spełniających określone kryteria: 50% części takiego zegarka musi być wyprodukowanych w Szwajcarii; musi on być zmontowany, wykończony i sprawdzony w Szwajcarii.

tachometr (prędkościomierz) - system pomiaru umieszczony na ramce szkiełka lub wewnętrznym pierścieniu wokół tarczy, którego używa się do obliczania prędkości w milach lub godzinach na minutę.

tank watch (ang.) - właściwie tank case, ponieważ dotyczy typu koperty. Aktualnie popularne określenie na dość ciężką kopertę prostokątną. Pierwotnie dotyczyło wyłącznie konkretnego modelu zegarka cartier z kopertą, której wzór opatentował gruen.

tarczka - mały wskaźnik podający dodatkowe informacje, zazwyczaj stosowany w chronografach.

telemetr - skala chronografu umożliwiająca dokonanie pomiaru odległości na podstawie prędkości dźwięku. Dawniej służyła np. żołnierzom do skalkulowania dystansu od artylerii przeciwnika - mierząc czas między błyskiem wystrzału a dźwiękiem z niego pochodzącym można było na skali odczytać odległość do baterii przeciwnika w km lub milach.

tonneau watch (ang.) - typ koperty o kształcie beczki w jej pionowym przekroju.

tourbillon - urządzenie obiegowe wychwytu.

tryt - luminescencyjna farba stosowana do pokrywania tarcz, cyfr lub znaków godzinowych oraz wskazówek; lekko radioaktywna. Obecnie czasami zastępowana innymi, bardziej efektywnymi i bezpieczniejszymi substancjami.

tylna płyta - zewnętrzna płyta szkieletu mechanizmu z otworami łożyskowymi, mostkami i półmostkami.

urządzenie obiegowe wychwytu - urządzenie wyrównujące błędy pozycyjne chodu zegarka spowodowane grawitacją, w którym balans i wychwyty zegarka są umieszczone w klatce obracającej się wokół swej osi raz lub więcej razy na minutę. Podczas obrotu klatki wychwyty obiegają oś balansu, a balans ustawicznie zmienia położenie.

uszy - popularna nazwa tej części koperty zegarka, do której mocowany jest pasek lub bransoletka; termin anglosaski: lugs.

wahnik (rotor) - element naciągu automatycznego zegarka - płaska, ułożyskowana pośrodku tarczka z masą skupioną po jednej stronie, najczęściej półkolistą, pod wpływem ruchów ręki i na skutek siły bezwładności obracająca się względem mechanizmu i naciągająca sprężynę naciągową zegarka.

włos (sprężynka balansu) - sprężynka powodująca ruch obrotowo-zwrotny balansu.

world time watch - zegarek, który może pokazać aktualny czas w dowolnej strefie czasowej na Ziemi; może jednocześnie pokazywać czas w dwóch strefach czasowych.

wskaźnik rezerwy napędu (power reserve indicator) - wskazówka lub okienko pokazujące liczbę godzin pracy zegarka mechanicznego do czasu jego zatrzymania.

wychwyty (escapement) - zasadnicza część zegarka; przekazuje regulatorowi chodu energię mechaniczną od przekładni, jednocześnie powstrzymuje jej ruch obrotowy i umożliwia zliczenie wahnięć regulatora.

wychwyty swobodny kotwiczny, angielski - wychwyty stosowane przede wszystkim w mechanicznych zegarkach podróźnych i zegarkach naręcznych, wynaleziony w 1759 roku przez Thomasa Mudge'a.

żółty metal - określenie stosowane wyłącznie w Wielkiej Brytanii, gdzie prawo zabrania używania w odniesieniu do zegarków dwukolorowych zwrotu "ze złota i stali", zegarki takie określa się z "żółtego metalu i stali".

zębny - małe koło zębate.

żółte złoto - czyste 24 karatowe złoto. Stopy z innymi metalami mogą zmieniać jego kolor: patrz białe złoto, różowe złoto.

Źródło: www.pawlak.alpha.net.pl/slownik.htm (aktualnie strona już nie istnieje)